

софів. Отже, сучасна форма державності, яка виходить з потреб і інтересів людини як основного суб'єкта суспільства. Соціальна держава спрямовує свою діяльність на створення умов для гармонійного розвитку особистості, забезпечення її прав і свобод, захисту від бідності, безробіття, хвороб та інших негативних наслідків. Соціальна держава використовує різноманітні механізми і інструменти для регулювання соціальних відносин, покращення якості життя населення, зміцнення соціальної сплоченості та стабільності. Соціальна держава є важливим чинником демократизації та модернізації суспільства.

Колісник Віктор Павлович
доктор юридичних наук, професор,
суддя Конституційного Суду України

ВІДКРИТІСТЬ КОНСТИТУЦІЙНО-СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТА ПОІНФОРМОВАНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ СУДДІВ

До засад діяльності Конституційного Суду України належать з-поміж інших такі засади як гласність та відкритість. За загальним правилом, розгляд справ на пленарних засіданнях Великої палати Конституційного Суду та його сенатів здійснюється відкрито. Однак законодавець зробив виняток із цього правила для закритої частини таких засідань, тобто для тієї частини конституційно-судового провадження, коли ухвалюється рішення, надається висновок або виноситься судова ухвала.

Законом та Регламентом Конституційного Суду визначено порядок допуску до приміщення Суду та зали судових засідань тих осіб, які виявили бажання бути присутніми на відкритій частині пленарного засідання Великої палати або сенату. Учасники, представники засобів масової інформації та інші особи, перебуваючи в залі судового засідання, можуть здійснювати фіксацію відкритої частини пленарних засідань за допомогою технічних засобів.

Інформація щодо конституційних подань, конституційних звернень та конституційних скарг, що надійшли до Суду, а також про перебіг справи, дату і час засідань сенатів і Великої палати має бути відкритою та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Суду.

Однак після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну завчасне оприлюднення інформації про дату і час засідань, про порядки денні припинене з огляду на реальну небезпеку через ракетні удари та артилерійські обстріли, що є виправданим і не може вважатися порушенням вимог закону, адже в період воєнного стану такі конституційні цінності як життя та здоров'я людини мають безумовну перевагу над правом суспільства бути обізнаним щодо того, коли, де та з яких питань має відбутися судове пленарне засідання.

При цьому запроваджене одне з небагатьох обмежень стосовно оприлюднення інформації на веб-сайті Конституційного Суду – щодо матеріалів справи, розгляд якої триває, а рішення Судом не ухвалене. А от матеріали розглянутих судових справ, в яких рішення ухвалені або надані висновки, обов'язково мають бути оприлюднені на веб-сайті Суду.

Втім неодноразово виникали питання щодо того обсягу матеріалів справи, який підлягає оприлюдненню, адже іноді справа розглядається тривалий час і у матеріалах справи можуть бути десятки пропозицій, проектів рішень, різні робочі документи тощо.

Водночас законодавець поклав на Суд обов'язок надавати інформацію за запитом відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації». У зв'язку з різним баченням та розумінням обсягу інформації про діяльність Суду, що є суспільно значущою та може бути надана за запитом, виникають певні проблеми. Зокрема, щодо надання за запитом робочих документів, проектів рішень, проектів висновків та проектів ухвал, доповідних записок, запитів, що їх судді направляють до членів Науково-консультативної ради, до вищих закладів освіти, наукових та державних установ і організацій, а також отриманих від них висновків, ви-

словлених позицій та відповідей, зокрема й щодо висновків, наданих в ініціативному порядку тощо.

Проблемним є визначення обсягу інформації про діяльність суддів, що є значущою для суспільства, становить суспільний інтерес та може безперешкодно поширюватися у інформаційному просторі. Виникає запитання, чи не призведе поширення такої інформації у засіб незаконного впливу на суддів? Так само постає питання про мету, мотиви та прийнятність поширення інформації про те, як саме суддя голосував за певне рішення.

Такі ж само питання виникають і у випадку, коди представники засобів масової інформації намагаються спонтанно взяти у судді інтерв'ю в неочікуваному місці: у ліфті, в коридорі чи на пішохідному переході, отримати пояснення чи коментар від нього.

З одного боку, відповіді за інформаційними запитаннями та пояснення суддів можуть задовольнити громадський інтерес, проте з другого боку – чи не стане така інформація та дії, спрямовані на її отримання, засобом тиску на суддів, чи не поставить це під запитання такі визначальні принципи діяльності Суду як його незалежність та неупередженість, чи не позначиться це негативним чином на діяльності Суду та ухваленні ним рішень і висновків?

Немає поки що однозначної відповіді й на запитання про те, чи прийнятною є у демократичному суспільстві спроба поставити на один щабель у контексті доступу до публічної інформації та можливого поширення, з одного боку, стенограму пленарного засідання парламенту та, з другого боку, протокол спеціального пленарного засідання Суду або його сенату?

Саме тому вартим уваги є досвід Конституційної ради Франції, де матеріали справи можуть бути відкриті лише через 25 років після ухвалення рішення. Можливо однією з причин такого підходу є прагнення убезпечити суддю від намагання винести його бачення, мотиви та аргументи, висловлені ним під час обговорення проекту рішення, на громадське обговорення.

Косток Інна Валентинівна
 НІОУ імені Ярослава Мудрого,
 студентка, міжнародно-правовий факультет,
 2 курс, 4 група

РЕЛІГІЙНА НЕЙТРАЛЬНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП СВІТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Релігійна нейтральність є головним принципом світської держави, оскільки це поняття включає в себе відокремленість релігії від держави, і регулювання всіх суспільних відносин на основі гуманістичних принципів, а не релігійних. Актуальність цієї теми з часом тільки збільшується, бо сучасне суспільство є таким, де люди різних віросповідань живуть разом. Забезпечення нейтральності допомагає уникнути конфліктів та дискримінації прав людини на релігійному підґрунті, нейтральність залишається одним з найважливіших принципів для забезпечення рівноправ'я, свободи та миру в сучасному світі.

Даній проблематиці присвячені праці таких українських вчених, як Є. В. Ткаченко, Д. В. Новикова, Е. В. Дробко, Т. М. Іващук.

Метою є дослідження поняття світської держави, її ознак і принципів, закріплення загальних засад релігійної нейтральності в усіх світських державах світу, а також нормативно правове закріплення таких принципів в законодавстві України.

У теперішньому світі, більшість держав, не враховуючи тих, що визнають офіційно існування тільки однієї релігії, переважно є світськими, тим більше, зараз однією з визначальних характеристик «сучасності» виділяють світський характер держави (Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г., 2015). Як вже було вказано, переважним в такій державі є принцип відділення церкви, а також незалежність і суверенність інтересів держави і релігійних об'єднань, але така відділеність зовсім не означає пригнічення церкви чи віруючих, у державах подібного типу люди всіх віросповідань є рівними у своїх правах, а також передбачене гармонійне співіснування церкви з державою, хоча остання не повинна розраховувати на, наприклад, представництво в державних